

Õiguskantsler

Jelena Karzetskaja
MTÜ Inimõiguste Teabekeskus
centre@lichr.ee

Teie 09.12.2015 nr JK-03122015

Meie 27.04.2016 nr 6-1/160073/1601844

Pensionilepingu sõlmimine isiku soovitud tingimustel

Lugupeetud Jelena Karzetskaja

Tõstatasite küsimuse, kas põhiseadusega on kooskõlas kogumispensionide seaduse regulatsioon, mis ei kohusta kindlustusandjat sõlmima kohustusliku kogumispensioni kättesaamiseks suurenevate pensionimaksetega pensionilepingut (so leping, mille järgi saab inimene enda kogutud II samba pensionivahenditest alguses kätte väiksemat pensioni, hiljem aga pension suureneb).

Kohustusliku kogumispensioni süsteemiga liitunud tekib õigus saada kogumispensioni vanaduspensioniiikka jõudmisel (praegu on see 63 eluaastat). Kui pensionifondi on kogutud piisavalt vahendeid, on võimalik sõlmida kindlustusandjaga pensionileping, mille alusel tehakse väljamakseid inimese elu lõpuni. Inimene saab kogutud pensionikindlustuse vahendeid hakata kasutama alles siis, kui ta on endale sobiva kindlustusandjaga lepingu sõlminud. Tegemist on omandiõiguse piiranguga, mis pole põhiseadusega vastuolus.¹

Kindlustusandja peab vanaduspensioniiikka jõudnud isikuga kogumispensionide seaduse §-s 45 sätestatud üldtingimustel pensionilepingu sõlmima. Pensionimakse suurus on üheks kohustuslikuks tingimuseks, milles tuleb pooltel kokku leppida. Kindlustusandjal on kohustus pakkuda inimesele vähemalt võrdse suurusega pensionimaksetega lepingut. Sel juhul saab inimene juba esimesest pensionimaksest arvates kätte sama suurusega pensioni kuni kindlustusperioodi lõpuni. Pensionimakse suurus on aga lubatud inimesel ja kindlustusandjal kokku leppida ka teisiti – maksed võivad aja jooksul suurened. Suurenevates pensionimaksetes kokku leppimine ei ole aga ei kindlustusandjale ega inimesele kohustuslik.

Kui ükski kindlustusandja ei ole nõus inimesega kokku leppima suurenevates pensionimaksetes, tuleb inimesel pensioni kättesaamiseks sõlmida võrdse suurusega pensionimaksetega leping. Taolise lepingu puhul on inimesel lepinguperioodi alguses vabalt kasutada ja käsutada suurem rahasumma, kui seda oleks suurenevate pensionimaksete korral. Võrdse suurusega pensionimaksetega lepingu korral võib inimene suuremaid makseid saada võrdlemisi pika perioodi jooksul – kahekümneaastase oodatava elueaga pensionilepingu puhul kümme aastat.²

¹ Vt täpsemalt õiguskantsleri [02.05.2014 seisukoht](#) pensionilepingu sõlmimise kohustuslikkuse küsimuses.

² Kui pensionilepingu sõlmimisel on oodatavaks elueaks 20 aastat, on võrdse suurusega pensionimaksetega lepingu puhul pensionimaksed suuremad kümme aastat võrreldes fikseeritud protsendi võrra suurenevate pensionimaksetega lepingu alusel saadud maksetega.

Kuna võrdse suurusega pensionimaksetega lepingu puhul saab inimene perioodi alguses kätte rohkem raha, on tal ka võimalus seda omal äranägemisel kasutada ehk inimese võimalused oma pensioniraha kasutada ja käsutada on laiemad kui suurenevate pensionimaksetega lepingu puhul. Muu hulgas on inimesel võimalik nõ enam saadud pension sobival moel investeerida (klassikalised investeerimisvõimalused, olemasoleva kinnisvara parendamine jne).

Nii võrdsete kui ka suurenevate maksetega pensionilepingu puhul on kindlustusandja kanda nii investeerimis- kui ka üleelamisrisk. See tähendab, et kindlustusandja peab tagama nii inimesele välja maksmata varade väärtuse kasvu kui ka pensionimaksete tegemise inimese elu lõpuni. Seda arvestades ei ole kehtiva regulatsiooni valguses näha, et suurenevate maksetega pensionilepingu sõlmimise kohustuse puudumisega soodustatakse kindlustusandjat – samu riske kannab kindlustusandja ikka. Küll aga võib olla suurenevate maksetega pensionileping inimesele mõnevõrra riskantsem. Kui inimene elab oodatud elueast vähem, võib ta kätte saada väiksema hulga enda pensionifondi kogutud varade väärtusest.

Riigikogul on riikliku pensionisüsteemi kujundamisel võrdlemisi avar otsustusruum. Seepärast ei ole võimalik eeltoodud asjaolude valguses väita, et kehtiv õigus oleks omandiõiguse seisukohalt suurenevate maksetega pensionilepingu sõlmimise kohustuse puudumise osas vastuolus põhiseadusega.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise